

מסורת הש"ס

(א) גי'א (נראה, צ) עירובין סד; (א) יבמות קט; גיטין מו: לקמן נט. ע"ש וי' ס: ע"ש, (ד) וְלָקֵמְנוּ טו: ע"ש היטב; (ס) וְנִעֲבֹר הַגִּי' ר' אבהו, (ו) לפיל ט, (ז) בעי' הגי' ר' יוחנן, (ח) וְלָקֵמְנוּ מ., (ט) כ"א לך פרע, (י) וְפִיטוּ הָיְלָא, (יז) כמאן שייך לע"פ;

- תורה אור השלם**
- מוקדש אדם ילע קדש ואחר נָגְדִים לְבָכְרִי: משלי כ כה
 - יש בוטה במדקרות חרב ולשון חכמים מרפא: משלי יב יח
 - וכי תחדל לנדר לא יקרה כך חטא: דברים כג כג
 - שם רשעים יחלו רגז וְשֵׁם נִגְדוּ וְנִיעִי בַח: איוב ג יז
 - וְהָסֵר כַּעַס מִלִּפְנֵי הָרָע וְהַעֲבִיר רָעָה מִבִּשְׁרָף כִּי יִחְלָדוּת וְהִשְׁתָּחֲוּת הַבָּל: משלי יא י
 - כל פגע יי לפענהו וגם רשע ליום קצו: משלי טו ד
 - ובגדים הרים לא תרוע ואל יקרה מגוח לבך רגלך ונתן יי לך שם לב רגז וכליון עינים ודאבון נפש: דברים כח סה

הגהות הב"ח
(א) גמ' ולא פתחין גמיי בהא דשמואל דלמר שמואל כל הנודר אע"פ שמקיימו: (ב) שם א"ל עולא הוא שעתא:

גליון הש"ס
גמ' א"ל בפשך הצלת. עיי סוטה דף מח ע"ב מ"ה"ה כל הממנהיג: בחר"ן ד"ה ההוא שרמא. לא נתקדש ובר. עיי סנהדרין דף יא ע"ב רש"י ד"ה על שמים ומנחות דף פג ע"ב רש"י ד"ה כל הארעות:

מוסף רש"י
כל הבוטה. הנודר נדר, ראוי לדוקרו בחרב. דלמא לא מקיים ליה, וליינו פתח, דקאמר ליה אלו היית יודע שאסור לנודר וחייב מיתה אתה עליו, כלום היית נודר, ואמר ליה היאך לא, אלא לשון חכמים מרפא. שמתחין לו נדרו (שורבין סד). הנודר כאילו בנה במה. בשעת אסור הכמות (יבמות קט: גיטין מז:) דחוטא הוא דמטיב (דברים כג) וכי תחדל לנודר וגוי הא לא תחדל יהיה כך חטא (יבמות טס).
והמקיימו. ולא נשאל עליו לחסס להמיר, כאילו מקריב עליו קרבן. על הצמה וגמר עונו שלם, לפי שעל ידי כך הוא מרגיל עצמו במדרים (גיטין מז:) שעבר עליו שמי עבירות, אלא יאך אכל חסס ומירט, כדי שלא יהא רגיל בכי (יבמות קט). בגדרי כשרים לא אמר כלום. שאין דרכן של כשרים שיעדים וכל שכן דאין נשבעין (ועיל ט). בגדרי רשעים. כגון שהיה כזר מונח לפניו ואמר כגדרי רשעים, משמע דאוחו כזר יהא עליו כגדרי רשעים, וכיון דלמר הכי נדר כגמיר ובקרבן ובשבוטה, ואס אכלו מחייב מירות וקרבן ושבוטה, דחייב גמיי קרבן שבוטה, דדרכן של רשעים הוא שיעדים כמירות ובקרבן ושבעין והאי כי אמר כגדרי רשעים הוי כמאן דלמר הריני מיר אס אוכל הימנו והרי עלי כקרבן ושבוטה שאניי אוכל (טס).

רש"י

אילו לא חמאם זה אימה. אילולי שראתה זה אימה: מילין דעויבה. דברים שיפין להנימן כלומר דבר זימה: **כדי לא אדרס**. כחסס לא היתה מדירתה ומלעזיזן עליה מי היית מדירה. הכא ליכא למשמע אי פותחין אי לא: **שמזקרינ מעשיך**. כז"ד של מעלה כשזיל שגדרת:

מאי קראה. שמפני נדרים חוקרין מעשיו של אדם: **ואחר נדרים לבקר**. שאס נודר מזקרינ מעשיו: **ולא פתחין**. לשום אדם צהאי אחר נדרים לבקר משום דהוי איוס גדול שאפי' אין דעמו להפך יאמר עכשיו שרגזנו להפך ולא צהני תרמי אחרנייתא גמיי משום דהוי איוס גדול ואומר שדעמו להפך ואינו כן: **כל הנוטה**. כל הנודר. כמו מבטא שפתיה (במדבר ז): **ולשון חכמים מרפא**. שמתירין לו: **כאילו צנה צמה**. לעבודת כוכבים: **כרישא פסחיו**. כמתילת דבריו של ר' נתן דלמר כאילו צנה צמה פתחין ליה דלא הוי עונשו ימירא כל אימת דלא עבד עלה קרבן וליכא איוס כל כך דאזל כסיפא כאילו מקטיר עליה מתחייב מיתה היינו איוס ימירא: **כסיפא**. דברי הכל לא פתחין: **כי תחדל לנודר לא יהיה כך חטא**. מכלל דאי נדר ועבד ליה איכא חטא: **כגדרי רשעים**. אע"פ שגודרים ומקיימין איקרו רשעים: **לז רגו**. היינו כעס כשזיל לז רגז יהיה כליון עינים: **במיסקיה**. כשעלה לא"י: **איטלוו**. עשו לו לוייה: **בני חוואי**. יהודים היו: **אי"ל אין ופרע לו צית שחיטה**. ונתיירא לומר לו שלא עשה יפה שמה יהרגנו: **כי אסא**. עולא לקמיה דרבי **יוחנן: אמר דלמא אחזיקי ידי עוברי עזירה**. שאמרתי לו זיל ופרע צית שחיטה: **אי"ל יפה עשית**. שכן אמרת לו שנפשך הוללת בלחמו דיבור: **סמה ר' יוחנן**. על דהוה ליה לההוא זר חחאה כעס כל כך שהרג לנצירו הואיל דהוה צארכ ישראל: לא

שנאמר ”כל פעל ה' למענהו וגם רשע ליום רעה ולא עוד אלא שהתחתוניות שולטות בו שנאמר ונתן ה' לך שם לב רגז וכליון עינים ודאבון נפש איזהו דבר שמכלה את העינים ומדאיב את הנפש הוי אומר אלו התחתוניות עולא במיסקיה לארעא דישראל איתלוז ליה תרינ בני חוואי בהדיא קם חד שחמייה לחבריה אמר ליה לעולא יאות עבדי אמר ליה אין ”ופרע ליה בית השחיטה כי אתא לקמיה דר' יוחנן א"ל דלמא חס ושלום אחזיקי ידי עוברי עבירה א"ל ”נפשך הצלת קא תמה רבי יוחנן מכדי כתיב ונתן ה' לך שם לב רגז בבבל כתיב א"ל ” ההוא שעתא לא

נפשך הוללת. שאלמלא כן היה הורגך: **קא תמה רבי יוחנן ונתן לך שם לז רגז כצנל כסיב**. והיאך גבר כעסו של אותו בן מחוחא כל כך להרוג את חצירו: **ההוא שעתא לא עצרינן ירדנא**. ועצר הירדן ” לא נתקדש להצלת העומר ולמקלחת קדושות: ” **בגוצה אפו**. בתגבורת כעסו: **אין אלהים כל מומוסויו**. ששכינה אינה חשוכה כנגדו: **שנאמר כי כעס חזיק כסילוס ינוח**. אלמלא דכועס הוי כסיל: **וכסיל יפרוש אולג**. אלמא מוסיף טפשות: **לא נתן להס אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע**. שעיקרן של שאר נביאים לא היה אלא להוכיח ישראל על עבירות שצידס ואלמלא (לא) חטאו לא הוצרכו לתוכחה: **מפני שערפה של ארץ ישראל היא**. שבספר יהושע מפורשות עיירות שצארכ ישראל והנחלות אשר נחלו ולפיכך אפילו לא חטאו היו לריבין ספר יהושע: **שנאמר כי כרוב חממה רב כעס**. כרוב דברי חכמות הנביאים יש סימן לרוב כעס שהכעיסו ישראל להקדוש כרוב הוא:

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים

ר"ן

כב.

דפתחין פנקסך וממשמשין בעוצדך. שמתוך שהוא נודר נראה שהוא מחזיק עצמו כחסיד שלא יכשל כגדור ומתוך כך מן השמים פותחים פנקס זכויותיו וממשמשין במעשיו: **אמר רבי אבה מאי קרא**. כלומר דהכי הוא כדאמר ליה רבי ינאי: **ואחר נדרים לבקר**. אחר שגדר אדם מזקרינ מעשיו:

ולא פסחיון כהנין אחרנייתא דאמר רבה בר בר חנה. אין פותחין צואת האחרת שאמר רבה בר בר חנה לפי שמתוך שאומר לו שחטא כל כך שראוי לדקרו כחרצ יש לחוש שאומר שממחרט אע"פ שאין מתחרט: **הנודר כאילו צנה צמה**. בשעת אסור הבמות. ונראה בעיני דלהכי מדמינן ליה לבונה צמה משום דסליק אלדפתיה לנודר דמלוה קא עביד דרחמנא אסריה כמילי דאסורא ואיהו גמיי אסר אנפשיה וקאמר דטעי דלדברה לבונה צמה דמי דנהי דרחמנא אזהריה לאקרובי קרבנות כפנים אזהריה דלא לוסף עלה לבנות צמה ולהקריב כחוך ה"נ נהי דרחמנא אסר עליה דברים האסורים כי מוסיף איהו אמתא דאסר רחמנא פשע כענין שאמרו בירושלמי כפרק פותחים' לא דיין צמה שאסרה תורה אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים ושיין ציה גמיי האני לישנא משום לנודר מתמים בקרבן וכיון שאין קרבנו ראוי נמצא כגונה צמה ומקריב כחוך: **והמקיימו**. כלומר שאינו נשאל עליו כאילו הקריב על אותה צמה קרבן וחייב משום שחוטאי חוך: **כרישא פסחיו**. כרישא דכרייתא דרבי נתן דהנודר כאילו צנה צמה פתחין שלפי שאין העצירה גדולה כל כך אס אינו מתחרט כצנז לא יתבייש מלומר האמת: **כסיפא**. של אותה כרייתא דהיינו המקיימו כאילו הקריב עליה קרבן: **רנא אמר לא פסחיו**. דאיכא למיחש שמה מתוך חומר העצירה אע"פ שאינו מתחרט מתוך שהוא מתבייש שאין העצירה גדולה כל מתחרט: **ויליף חדלה חדלס**. דהכא ה"ק וכי תחדל לנודר לא יהיה כך חטא הא אס לא תחדל יהיה כך חטא: **כגדרי רשעים נדר כגמיר נקרבן ובשבוטה**. אלמא נודר רשע מקרי: **כל אדם הכועס כל מיני גיהנס שולטים זו לפי שהכעס מציאו לכפור בעיקר כדלמרינן כפרק רבי אליעזר דלורג (שבת קה): דמשבר כליו כחמתו יהיה בעיניך כעובד עבודת כוכבים: ופרע ליה צית השחיטה**. שימות מהר:

נפשך הוללת. שאלמלא כן היה הורגך: **קא תמה רבי יוחנן ונתן לך שם לז רגז כצנל כסיב**. והיאך גבר כעסו של אותו בן מחוחא כל כך להרוג את חצירו: **ההוא שעתא לא עצרינן ירדנא**. ועצר הירדן ” לא נתקדש להצלת העומר ולמקלחת קדושות: ” **בגוצה אפו**. בתגבורת כעסו: **אין אלהים כל מומוסויו**. ששכינה אינה חשוכה כנגדו: **שנאמר כי כעס חזיק כסילוס ינוח**. אלמא דכועס הוי כסיל: **וכסיל יפרוש אולג**. אלמא מוסיף טפשות: **לא נתן להס אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע**. שעיקרן של שאר נביאים לא היה אלא להוכיח ישראל על עבירות שצידס ואלמלא (לא) חטאו לא הוצרכו לתוכחה: **מפני שערפה של ארץ ישראל היא**. שבספר יהושע מפורשות עיירות שצארכ ישראל והנחלות אשר נחלו ולפיכך אפילו לא חטאו היו לריבין ספר יהושע: **שנאמר כי כרוב חממה רב כעס**. כרוב דברי חכמות הנביאים יש סימן לרוב כעס שהכעיסו ישראל להקדוש כרוב הוא:

אמר

הוא מרגיל עצמו במדרים (גיטין מז:) שעבר עליו שמי עבירות, אלא יאך אכל חסס ומירט, כדי שלא יהא רגיל בכי (יבמות קט). **בגדרי כשרים** לא אמר כלום. שאין דרכן של כשרים שיעדים וכל שכן דאין נשבעין (ועיל ט). בגדרי רשעים. כגון שהיה כזר מונח לפניו ואמר כגדרי רשעים, משמע דאוחו כזר יהא עליו כגדרי רשעים, וכיון דלמר הכי נדר כגמיר ובקרבן ובשבוטה, ואס אכלו מחייב מירות וקרבן ושבוטה, דחייב גמיי קרבן שבוטה, דדרכן של רשעים הוא שיעדים כמירות ובקרבן ושבעין והאי כי אמר כגדרי רשעים הוי כמאן דלמר הריני מיר אס אוכל הימנו והרי עלי כקרבן ושבוטה שאניי אוכל (טס).

עין משפט
נר מצוה
א א ב טוש"ע י"ד סי' רכח ספיק' י:
ח ג מיי' פיי"ג מהל' נדרים הל' כה סמג לארין רמב טוש"ע סס סימן רג סעי' ג:
כז ד ה מיי' שס טוש"ע שס סי' רכח סעי' י:
י טו טוש"ע שס סימן רג סעי' א:

פירוש הרא"ש
מילי דעויבין. אלמלא שראתה אתה זה דברים מבוטאים שראוי להניחה ולעוצה: דפתחין פנקסך וממשמשין בעוצדך. מן השמים פותחין פנקס מעשיו ומזקקדין כסס כשזיל שהוא מרשעי לדור א"נ שהוא חוטא מת עאלמו לדיק ובעות שיוכל לקיים את דברו ולא יכשל זו כעין עיון תפלה ולכן מדקדקס מתחין: ולא פתחיון בהרה. דלפילו אס אינו מתחרט אמר שהוא מתחרט דלא חליף לומר שאינו מתחרט אע"פ שנקפידים עליו מן השמים וכן טעמא דכל הני דלא פתחין כהו: כל הבוטה. כמו לנטא בשפטים: אלא שלשון חכמים מרפא. שמתירין לו הנודר: הנודר כאילו בנה במה. בשעת אסור הבמות: והמקיימו. הרי גמר עבירתו: כרישא פתחיון. דליכא עבירה כולי האי כל זמן שלא הקריב: וכי תחדל לנודר. אע"פ דהאי חדלה כמבי צאטו נודר מל"מ כיון דכמבי גמיי נדר חדלה ילפינן ג"ש וע"כ הא דנקרא רשע נודר איירי: כל מיני גיהנם שולטין בו. קשה לגופו כאילו היה נדון בכל מיני פורעניות כגיהנס א"נ מתוך כעסו בל לדי עבירה ומשליט עליו גיהנס: שובכלה העינים. שהוא מאריך בחלו ומנפלה ממדי להרפאות: תרי בני חוואי. יהודים היו: ופרע ליה בית השחיטה. מחמת מורא החזק ידיו וגם כדי שימהר למות: את נפשך הצלת. שאלמלא אמרת כן היה הורגך ככעסו: קא תמה ר' יוחנן. היאך אמרתי דכא"י היה לו לז רגז לשחוט כחור: